

Etika Publikorako Batzordea

Aztergaia: 5/2022

ERABAKIA, (...)KO SAILBURUAK (...)REN ZUZENDARIA IZENDATZEKO PROPOSAMENARI BURUZ EGINDAKO KONTSULTARI BURUZKOA.

- 1.- Etika Publikorako Batzordearen (EPB) posta elektronikoko postontzian, (...)ko sailburuak bidalitako mezu elektronikoa jaso da, (...)ren zuzendari berria izendatzeko proposamenari buruzkoa, Gobernu Kontseilura helarazi nahi du-eta izendapen hori.
- 2.- Bidalitako mezuan adierazten duenez, izendapen-proposamena egitea erabaki ondoren, jakin du haren emazteak euskal erakundeentzat lan egingo duela datorren urtean; izan ere, kontratu bat esleitu zaio, kontratazio publikoko prozedura baten bidez, lan egiten duen enpresari.
- 3.- Mezu elektronikoarekin batera bidali ditu agiri hauen kopiak: (...) erantzukizun mugatuko sozietatea eratzeke eskritura. Izendatu nahi duten pertsonaren emaztea sozietate horren partaide eta administratzaile bakarra da; Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorrak, Bizkaiko Foru Aldundiak, Bilboko Udalak eta Bilbao Ekintza EPELek «The Gran Départ Tour de France – Pais Basque 2023» ekitaldia antolatzeke izenpetutako lankidetzeta-hitzarmena; Bilbao Ekintza EPEL eta (...) enpresek «Frantziako Tourreko Grand Départ Pays Basque 2023an komunikazio-zerbitzua» emateko sinatutako kontratua, eta aipatutako kontratazioari dagozkion eta formula bidez kuantifikatu ezin diren irizpideen balorazio-txostena.
- 4.- Bidalitako mezuan eskatzen du Etika Publikorako Batzordeak iritzia eman dezala: ea eragozpenik ba ote dagoen (...)ren zuzendari berria izendatzeko eta, izendatuz gero, mugarik izan beharko ote lukeen (...)ren zuzendari gisa jarduteko.
- 5.- Etika eta Jokabide Kodearen (EJK) 16.3.1 artikuluan ezarritakoaren arabera, EPBren eginkizuna da EJK aplikatzearen inguruan EAEko Administrazioiko eta haren sektore publikoko kargu publikodunek zein beste edozein instantziak egindako kontsultak ebaztea.

6.- Horiek horrela, EPB honek, EJKren 16.4 apartatuaren bigarren paragrafoak adierazten dituen tresna telematikoak baliatuta, erabaki hau hartu du aho batez:

ERABAKIA:

I.- Aurrekariak

1.- 2013ko maiatzaren 28an, Gobernu Kontseiluak Etika eta Jokabide Kodea (EJK) onartu zuen, zeina 2016ko azaroaren 22an onartutako testu bateginean jasota baitago. Kode hori sortu zen, hain zuzen ere, politikaren etika-zentzua berreskuratzeko eta herritarrek beren erakundeetan zuten konfiantza berreskuratzeko.

Horretarako, aipatutako kodeak aditzera ematen du zer jokabide, jarrera eta portaera eska dakizkieken Eusko Jaurlaritzako goi-mailako zuzendaritza exekutiboko kide diren kargu publikodunei eta parekatuei, haien jarduera publikoak eta pribatuak bat etor daitezten dokumentu horretan zehaztutako balio, oinarri eta jokabide-estandarrekin. Horren guztiaren helburua da integritatea eta credugarritasuna sustatzea, Jaurlaritzaren irudi instituzionala gordetzea, haren eraginkortasuna sendotzea eta herritarrek beren erakundeetan duten konfiantza gutxitu ez dadin ahalegintzea.

2.- Bestalde, Kargu publikodunen jokabide-kodea eta haien interes-gatazkek arautzen dituen ekainaren 26ko 1/2014 Legea eginkizun publikoak dituenak betebeharrak etikoak eta betebeharrak sozialak bete ditzan eman zen, horrela mantendu nahi baita gizarteak guztion interesa kudeatzen duenarengan jartzen duen bidezko konfiantza, bai eta kargu publikodunek bizitza politikoan egiten duten jardunaren gardentasuna ere

Lege horren II. kapituluak eginkizun garrantzitsu hau du: kargu publikodunen Jokabide Kodea osatzen duten printzipio orokorrak ezartzea.

Kapitulu horren asmoa ez da soilik zerbitzari publikoaren eredia adieraztea edo horri buruzko informazioa ematea; izan ere, zerbitzari publikoa zaindu eta bermatu nahi da. Horrez gain, testu arauemaité bat ere bada, lege-mailakoa, karguari dagokion funtzio publikoan aritzean bete beharreko eginkizunak ezartzen baititu.

Ildo horretan, Etika eta Jokabide Kodeak bere egiten du 1/2014 Legearen II. kapituluaren edukia (kapitulu horretan arautzen dira kargu publikodunen Jokabide Kodea osatzen duten printzipio orokorrak).

Era berean, 1/2014 Legeak kargu publikoaren kontzeptua zabaltzen du, Euskal Autonomia Erkidegoko sektore publikoan zuzendaritza-eginkizunak betetzean kontrola bermatzeko eta gardentasuna sustatzeko asmoz. Horren arauketa egungo Etika eta Jokabide Kodean dago jasota.

3.- Etika eta Jokabide Kodeak bost balio ditu ardatz: integritatea; bikaintasuna; politikaren eta kudeaketaren arteko lerrokatzea; lidergoa, eta berrikuntza. Gainera, funtsezko sei printzipio hauek ditu: inpartzialtasuna eta objektibotasuna; kudeaketari lotutako erantzukizuna; gardentasuna eta gobernu irekia; zintzotasuna eta interes subjektiborik eza; errespetua, eta erredugarritasuna.

Balio eta printzipio horiek ardatz direla, Kodeak hainbat jokabide, jarrera eta portaera jasotzen ditu, eta Etika Publikorako Batzorde honek haiek erreferentziazat hartuta jardun behar du, erantzun egokia emateko kargu publikodunek eta beren borondatez Kodearekin bat egiten duten parekatuek nahiz Kodearen xedapenak eraginkortasunez betetzeko benetako interesa duten gainerako pertsonak helarazten dizkien gai eta zalantza etikoei.

4.- Horretarako, Etika eta Jokabide Kodearen 16.3 apartatuaren lehenengo apartatuan ezarritakoaren arabera, Etika Publikorako Batzordearen eskumena da «Etika eta Jokabide Kodean jasotako balioen, printzipioen eta jokabideen balizko ez betetzei buruzko kezak edo salaketak jasotzea, halakorik balego, eta dagozkien izapideak bideratzea».

II.- EPB-RI AURKEZTUTAKO AZTERGAIA

1.- (...)ko sailburuak kontsulta bat bidali dio EPB honi, (...)ren zuzendari berriaren izendapenari buruz.

Bidalitako idazkian, izendapen horrekin lotutako bi gai planteatzen ditu, «haren emazteak euskal erakundeentzat lan egingo duelako» datorren urtean, Tourra Euskadin hasiko dela-eta egingo den ekitaldian.

2.- Kontsultan planteatzen diren gaiak aztertzen hasi aurretik, azertu behar da, bidalitako dokumentazioaren arabera, emakumeak zer harreman duen euskal erakundeekin kontratatzea aurreikusten den pertsonarekin.

3.- 2021eko martxoaren 26an, Frantziako Tourraren jabe den AMAURY SPORT ORGANISATION sozietateak publikoki ezagutarazi zuen Euskadi Frantziako Tourraren Irteera Handiko Kolektibitate Anfitrioi izendatu zuela 2023ko edizioan, 2023ko uztailearen 1etik 3ra.

Frantziako Tourraren sozietate antolatzailearekin batera Euskadi 2023ko Frantziako Tourraren Irteera Handiaren anfitrioi izendatzea sustatu duten hiru erakundeen izenean, 2021eko azaroaren 3an, «Grand Départ Tour de France – Pays Basque 2023» ekitaldia antolatzeko lankidetzahitzarmena sinatu zen (Frantziako Tourraren Irteera Handia – Euskadi 2023 ekitaldia, alegia), zeina sinatu baitute Euskal Autonomia Erkidegoak, Bizkaiko Foru Aldundiak, Bilboko Udalak eta Bilbao Ekintza EPELe, 2021., 2022. eta 2023. urteetan.

Hitzarmen horretan sartzen dira, sinatzaileez gain, Arabako Foru Aldundia, Gipuzkoako Foru Aldundia, Gasteizko Udala eta Donostiako Udala.

4.- Lankidetzahitzarmenaren hirugarren klausulan ezartzen denez, *«sinatzen duten erakundeek eta udal-erakundeak erabaki dute, goi-mailako ekitaldiak antolatzeko erakutsitako gaitasuna kontuan hartuta, BILBAO EKINTZAK erakunde instrumental gisa jardutea AMAURY SPORT ORGANISATIONekin (aurrerantzean, ASO) sinatutako kontratua eta beharrezkoak diren gainerako dokumentuak sinatzeko eta gauzatzeko, kontratu horretan ezartzen dituen baldintzak garatze aldera; ekintza honen bidez, BILBAO EKINTZAK kontratu hori onartzen du».*

5.- Testuinguru horretan, Bilbao Ekintzak kontratazio-espedita hau onartu du, prozedura ireki bidez: *« Frantziako Tourreko Grand Départe Pays Basque 2023rako komunikazio-zerbitzua kontratatze espedita, sormenaren, kontakizunaren eta proiektioaren ataletan, eta prentsa-kabinetari eta komunikaziorako laguntza teknikoari dagokionez».*

Kontratua bi lotetan banatuta zegoen, eta (...) enpresak bigarren lotean lizitatu zuen (beste lau enpresa aurkeztu ziren), eta, zegokion balorazio-txostena egin ondoren, esleitu egin zitzaion.

6.- Eraketa-eskrituraren arabera, (...)ren zuzendari berria izateko proposatzen den pertsonaren emaztea (...)ren partaidetzen % 20aren titularrak da, eta administratzaile bakarra.

7.- Adierazi denez, «Grand Départ Tour de France – Pays Basque 2023 ekitaldia antolatzeko lankidetzahitzarmena» 2021eko azaroaren 3an sinatu zen. Hitzarmen horren bidez, Bilbao Ekintza izendatu zen Frantziako Tourraren jabearekin kontratua sinatzeko eta betearazteko erakunde instrumental.

2022ko martxoaren 4an, Sektore Publikoaren Kontratazio Plataforman argitaratu zen «Frantziako Grand Départ Pays Basque 2023 Tour komunikazio-zerbitzuaren kontratuaren lizitazio-iragarkia», eta, esleipena egin ondoren, kontratua 2022ko maiatzaren 23an sinatu zen.

8.- Hori guztia dela eta, (...)ko sailburuak kontsulta bat helarazi dio EPB honi, jakiteko ea, zirkunstantzia horiek kontuan hartuta, eragozpenik badagoen (...)ko zuzendaria izendatzeko, eta, izendatuz gero, ea mugarik izan beharko lukeen haren jarduerak.

Ildo horretatik, adierazi behar dugu Sektore Publikoko Kontratuen Legeak sektore publikoko kontratazioaren printzipio orokorrak jasotzen dituela eta printzipio horien artean prozeduren gardentasuna dagoela.

Publikotasun- eta gardentasun-printzipioa kontratazio publikoaren printzipio funtsezko eta nagusietako bat da. Ez berez helburu gisa, baizik eta lizitazioetan lehia zabaltzeko eta errazteko tresna gisa, botere esleitzailerei eskaintza eta konponbiderik hoberena lortzearen (eskaintzarik onena, alegia), efikaziari eta efizientziari erantzunez eta, horrela, benetako helburua lortuz; alegia, sektore publikoaren beharrak erabat asetzeari, bermatuz, batetik, lizitazioetan ahalik eta lehia handiena, eta, bestetik, prozedura horretan parte har dezaketenen arteko tratu-berdintasuna.

Gardentasuna estu-estu lotuta dago lizitazioaren tratu-berdintasunaren eta diskriminaziorik ezaren printzipioei, eta, publikitate aktiboaren betebeharrei dagokienez, kontratatzailearen profilaren bidez gauzatzen da batez ere.

9.- Bilbao Ekintzak onartutako kontratazio-espeditentean, aipatutako erakundeek sinatutako hitzarmenaren arabera erakunde instrumental gisa jardunez, loteetako baten esleipendun izan zen (...) enpresa, eta esleipen hori Sektore Publikoko Kontratuen Legean ezarritako prozeduraren arabera gauzatu zen.

Kargu publikodun izateko proposatu nahi den pertsonaren emazteak lote baten enpresa esleipendunean lan egitea ezin da inola ere oztopo izan pertsona hura izendatzeko.

Gainera, ezin dugu alde batera utzi kontratazio-prozedura izapidetzean ez dagoela EAEko Administrazioaren esku-hartzerik, Bilbao Ekintza Frantziako Tourraren jabearekin kontratua sinatzeko eta betearazteko erakunde instrumental izendatzen zuen hitzarmena sinatzeaz haratago, eta kontratu hori 2022ko maiatzaren 23an sinatu zen.

10.- (...)ko sailburuak bere mezu elektronikoa egindako bigarren galderari dagokionez (alegia, izendatuz gero, ea mugarik izan beharko lukeen (...)ren zuzendari gisa duen jarduerak), hau adierazi behar dugu:

EJK-k, inpartzialtasunaren eta objektibotasunaren printzipioak sistematikoki nabarmentzen baititu, honako hau xedatzen du 5.2.1 apartatuan: *«Kargu publikodunek beti jokatuko dute inpartzialtasun- eta objektibotasun-printzipioen arabera, erabakiak hartzeko prozesuetan eta, bereziki, beren eskumenak erabiliz egiten dituzten ekintzetan. Printzipio horiek, bereziki, kontratazio-prozeduretan, diru-laguntzak ebatztea, arauen aplikazioan eta bestelako finantza-baliabideen erabilpenean baliatuko dira».*

Mandatu horrekin estuki loturik, 5.2.4. apartatuak dioenez, goi-kargudunek eta parekatuek *«beren funtzioak zuzen betetzea eragotz edo traba dezaketen interes publiko edo pribatu oro aitortu behar dute, eta beharrezko urratsak egingo dituzte edozein interes-gatazka konpontzeko, organo eskudumei horrelako edozein gorabehera jakinaraziz, garrantzi txikienekoa izanda ere.*

Horren ondorio da, halaber, erabaki guztiak interes publikoaren eta herritarren onurarako baino ezin hartu ahal izatea, eta guztiz baztertzea erabaki edo ebatzen bat hura hartzen duen pertsonaren, haren senideen, ezagunen edo lagunen mesederakoa nahiz edozein motatako interes partikularrek eragindakoa dela pentsatzera eraman lezakeen susmo edo zalantza oro».

11.- EJKren 6. apartatuak, kargu publikodun eta parekatuen osotasunari, inpartzialtasunari eta objektibotasunari lotutako jokabideak eta portaerak biltzen dituenak, ezartzen du, halaber, kargu publikodun eta parekatuek jokabide eta portaera hauek izan beharko dituztela, besteak beste, integritateari-balioari eta inpartzialtasun- eta objektibotasun-printzipioei dagokienez:

- *«Ez dute jardungo pertsona baten edo erakunde publiko zein pribatu baten alde, eta ez dute egingo pertsona edo erakunde horien alde jardun dutela pentsatzera eraman lezakeen susmorik sor dezakeen ezer.*

- *Inoiz ez dituzte erabiliko postu instituzionala edo karguaren ondoriozko pribilegioak zuzenean edo zeharka norberarentzat abantailak lortzeko, ez eta edozein pertsona edo erakunderentzat abantailak edo desabantailak lortzeko ere, betiere neurri horiek ez badaude babestuta indarreko araudi-esparruan».*

12.- Bestalde, EJKren 11. apartatuak, zeinak kargu publikodunen eta parekatuen onestasanari, desinteres subjektiboari eta haien interes-gatazkak eragozteari buruzko jokabideak eta portaerak zehazten dituen, bi multzotan sailkatzen ditu jokabideok: interes-gatazkak sor ditzaketenak eta opariekin eta izan daitezkeen mozkinekin lotutakoak.

Apartatu horretan, honela definitzen da interes-gatazka: *«Kargudun publikoek eta parekatuek beren postu publikoaren interesek eta interes pribatuek, senideenek, edo hirugarren pertsonekin partekatutako interesek bat egiten duten gaietan erabakiak hartzea».* Eta interes publikoen eta interesdunaren interesek talka egiten duten edo egin dezaketen egoeretan kargu publikodunek eta

parekatuek zer jokabide izan behar duten ezartzen da –betiere, legeak ezar dezakeena alde batera utzi gabe, jakina–.

Azken finean, prebentziozko edo kautelazko neurriak dira gehienetan, interes-gatazkak saihestea helburu dutenak, jakina. Baina, horrez gainera, neurri horien xedea da goi-kargudun eta parekatuen jarduketan interes-gatazka pizteko aukeraren inguruan sor litezkeen kezka edo susmo guztiak errofik erauztea.

Horiek irakurrita erraz antzematen da ez dutela soilik EJK-k ezarritako onestasanaren eta desinteres subjektiboaren estandarri begira sor litezkeen desbideratzeak saihesteko asmoa, eta, horrez gain, desbideratze horiek izate hutsaren inguruko zalantza oro ere uxarazi nahi dela.

Argi eta garbi profilaktikoak diren jokabide horien artean daude, besteak beste, honako hauek:

- Edozein erabaki edo jardueratan interes propioek eta interes publikoak talka egiten badute, horren berri eman beharko dute jendaurrean, eta inoiz ez dute ezer egingo baldin eta egin beharreko horretan zuzeneko edo zeharkako interes pertsonala badute, edo litekeena bada aipatutako interes-gatazka sortzea.
- Ez du inolako negoziarik edo jarduerarik egingo, zuzenean edo zeharka talka egin badezake interes publikoekin, edo zalantzan jar badezake erabakiak hartzeko prozesuaren edo Administrazio Publikoaren funtzionamenduaren objektibotasuna.
- Beren betebeharrekin eta erantzukizunekin talka egiten duen edo egin dezakeen interes-gatazka posible baten eraginpean egon daitezkeen kargu publikodun eta parekatuek berehala eman beharko diote horren berri Etika Publikorako Batzordeari eta, idatziz ahal bada, gatazka horren berri eman beharko dute edo bestela, gutxienez, une horretan edo etorkizunean interes-gatazka bat egon daitekeela pentsatzera daramatzen susmoa dutela jakinarazteko betebeharra dute.

13.- Aurreko beste hainbat erabakitan gogora ekarri dugun bezala, EJKren helburuak dira, batetik, «guztiz baztertzea erabaki edo ebazpen bat hura hartzen duen pertsonaren mesederako dela [...] nahiz edozein motatako interes partikularrek eragindakoa izan daitekeela pentsaraz dezakeen edozein susmo edo zalantza», eta, bestetik, saihestea «persona edo erakunde publiko edo pribatu batzuen alde edo faboritismo-nahiak eraginda jokatu dela adieraz dezakeen edozein susmo pitz dezakeen ezer».

Nahikoa da, beraz, goi-kargudun edo parekatuaren jarduketak arrazoizko zalantza bat sortzea edo sortu ahal izatea haren zintzotasun, inpartzialtasun, integritate edo objektibotasunari buruz,

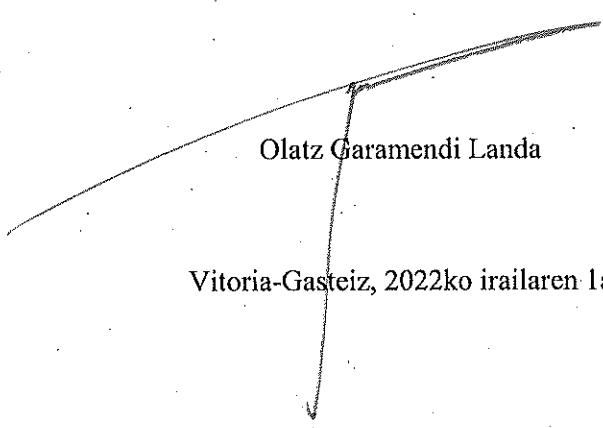
kodearen 5.2.4 eta 11.3 apartatuek hizpide dituzten kautelazko edo prebentziozko mekanismoak abian jartzeko: parte hartzeari uko egitea edo, bestela, aldez aurretik EPB honi galdetzea.

Hori guztia aintzat hartuta, Etika Publikorako Batzordeak hau erabaki du, aho batez:

ERABAKIA:

LEHENENGOA.- Ez da urratzen Etika eta Jokabide Kodea, Gobernu Kontseiluari (...)ren zuzendaria izendatzeko proposamena egitean.

BIGARRENA.- Interesdunak planteatutako bigarren gaiari dagokionez, izendapena egiten bada, eta hainbat arrazoiengatik (...) sozietatearekin lotutako (...)ko zuzendari gisa esku hartu beharko balu, aholkua emateko zein erabakia hartzeko, orduan abstenitu egin beharko da, eta hierarkian gorago dagoenari edo, hala badagokio, gorabehera horiek eragiten ez dioten saileko edo erakundeko beste kargu publikodun bati eskualdatu beharko zaizkio erantzukizunak, edo EPBri kontsulta egin beharko zaio.

Olatz Garamendi Landa

Vitoria-Gasteiz, 2022ko irailaren 1a